

Основні обов'язки операторів ринку, що утримують, транспортують та здійснюють забій сільськогосподарських тварин для забезпечення благополуччя тварин

Віталій Башинський, головний неключовий експерт з питань ветеринарної медицини проекту ЄС «Подальша підтримка у погодженні українського законодавства, контролю та поінформованості із законодавством ЄС у сфері безпеки харчових продуктів, здоров'я та благополуччя тварин, фітосанітарії» (EU4SaferFood)

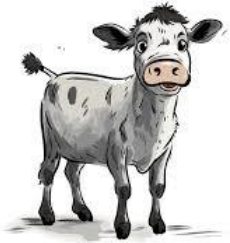
ПРЯМУЄМО
РАЗОМ

Чому Україна має запроваджувати спеціальні вимоги щодо благополуччя тварин?

- Відповідей є декілька: Ідеалістична, Прагматична та Практична.
- Ідеалістична: *Благополуччя тварин – це сердечне, помірковане та гуманне ставлення до усіх живих істот, в т.ч. і тварин, це одна із ознак людяності громади, суспільства, Нації. Зрілість людського суспільства визначається їх ставленням до тварин.*

Прагматична: *Удосконалення, введення на рівень обов'язкових вимог до благополуччя тварин є широкомасштабною світовою тенденцією. Економічно розвинуті країни пройшли етапи від добровільних до обов'язкових і, як результат, до загороджуючих з точки зору торгівлі для третіх країн вимог. І ми це зробимо.*

- Практична: *Україні важко, ніхто не знає коли стане краще! Але ми маємо триматися і пристосовуватися до викликів світового порядку, в т.ч. в торгівлі! Ми маємо займати перші місця і економічно підтримувати Україну. Для цього ми маємо відповідати світовим вимогам благополуччя тварин.*

Благополуччя тварин – світові вимоги?

До складу Всесвітньої організації охорони здоров'я тварин входять 183 країни світу! Весь світ використовує [Кодекс здоров'я наземних тварин](#) для формування національного законодавства. Правила та вимоги Кодексу є базовими в угодах про вільну торгівлю. Вимоги про благополуччя тварин є планомірною світовою тенденцією та існують десятиліттями.

Україна приводить власне законодавство до вимог ЄС тому що прагне світового визнання, участі у вільній світовій торгівлі та захисту з допомогою розвиненого світу від варварів та невігласів із імперськими амбіціями.

Україна потужна держава, яка здатна усвідомити необхідність запровадження вимог до благополуччя тварин та відкрити собі дорогу на ринки розвинених країн із продукцією тваринного походження. Ми здатні до адаптації з допомогою європейських партнерів і це має бути не так боляче.

Законодавство і його напрямки

У ЄС:

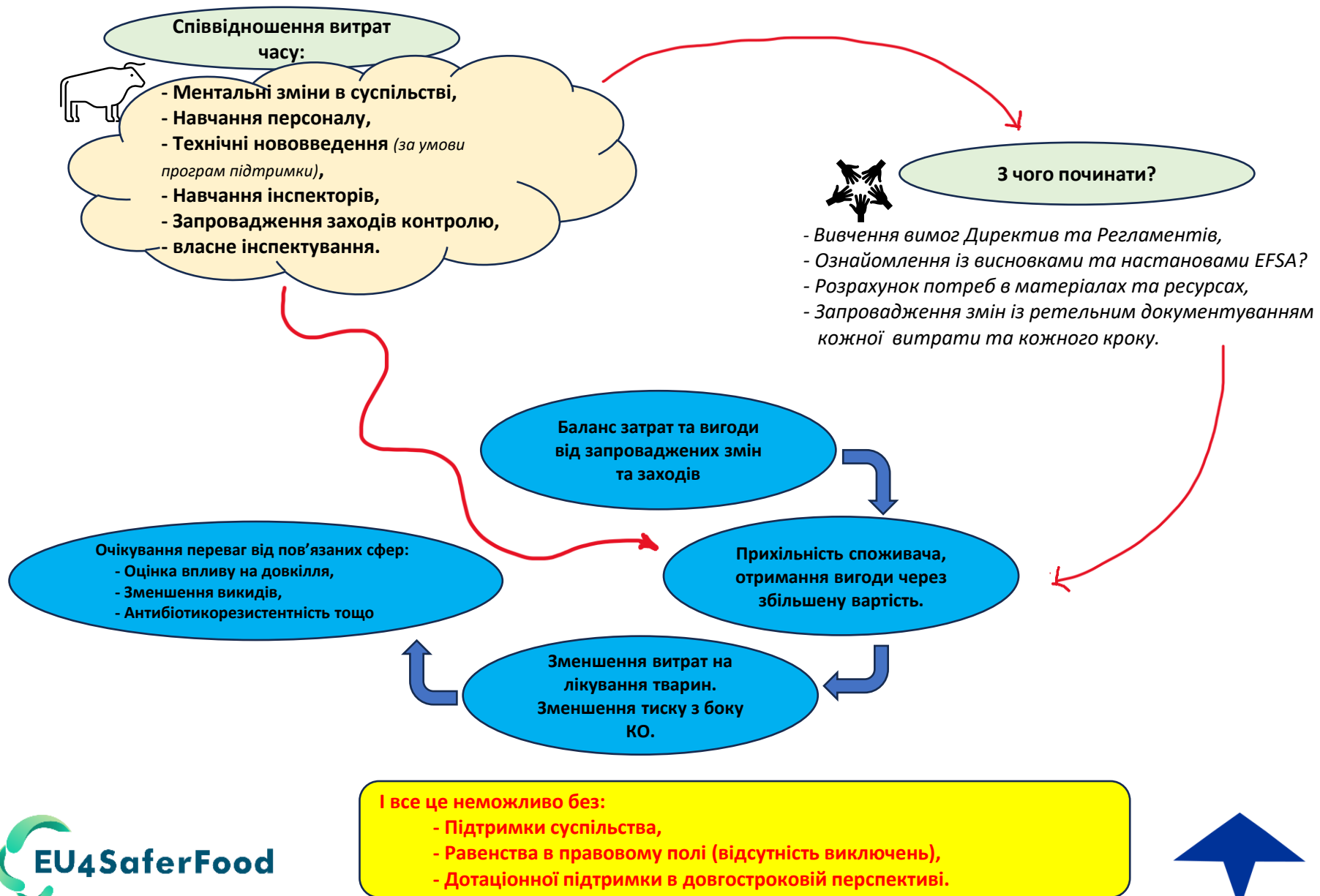
- Благополуччя тварин що утримуються для сільськогосподарських цілей;
- Благополуччя курей несучок;
- Благополуччя курей для отримання м'яса;
- Благополуччя телят;
- Благополуччя свиней;
- Благополуччя тварин під час забою та умертвіння;
- Захист тварин під час транспортування.

В Україні:

- Благополуччя тварин при їх утриманні:
  - Загальні вимоги для с/г тварин;
  - Вимоги для м'ясних курей (бройлерів);
  - Вимоги для курей несучок;
  - Вимоги для свиней;
  - Вимоги для телят;
- Благополуччя тварин під час забою та умертвіння;
- Благополуччя тварин під час транспортування (очікується затвердження).

Досвід впровадження на рівні господарств

НАКАЗ Мінекономіки від 08.02.2021 № 224

Про затвердження Вимог до благополуччя сільськогосподарських тварин під час їх утримання

ДАТА
ВВЕДЕННЯ
В ДІЮ

**або через рік після
скасування воєнного стану*

Утримання свійських тварин у господарствах (на потужностях)

Достатня кількість кваліфікованого персоналу

Огляд персоналом

тварини, благополуччя яких залежить від постійного догляду

щонайменше один раз на день

інші тварини

періодичність, що забезпечує уникнення можливості завдання будь-яких страждань

Хворі (чи з підозрою на зараження хворобами) або травмовані тварини

- належний догляд та/або лікування
- у разі потреби – ізоляція в належно облаштованих приміщеннях

Неприпустимість необґрунтованого обмеження свободи пересування

(залежно від видової приналежності тварини)

Для тварин, які утримуються на прив'язі або в закритих приміщеннях, – достатній простір для пересування

з урахуванням фізіологічних та етологічних потреб

Загальні вимоги благополуччя с/г тварин

Годівля, напування свійських тварин

- Повнораціонна годівля
- Доступ до води

Спосіб годівлі та напування

Обладнання для годівлі та напування

не завдає травм та зайвих страждань

мінімізує можливість забруднення корму та води

достатній фронт годівлі

(запобігає травмуванню тварин, що спричиняється боротьбою між тваринами під час годівлі та напування)

Загальні вимоги благополуччя с/г тварин

належне освітлення в тваринницьких приміщеннях (природне чи штучне)

належну вентиляцію та роботу сигналізації, що сповіщатиме про відмову системи примусової вентиляції

перевірку автоматизованого або механічного обладнання не менш як один раз на добу

введення електронного та/або паперового обліку відомостей про лікування тварин, у тому числі про застосування ветеринарних лікарських засобів (період і кількість), а також про кількість загиблих сільськогосподарських тварин, виявлених під час кожного огляду:

Відомості

зберігають 3 роки

доступні інспектору під час заходу державного контролю або на його запит

Специфічні вимоги до благополуччя бройлерів під час утримання

Максимальна щільність посадки птиці не може перевищувати 33 кг/м².
Якщо Компетентний орган не дозволив інший параметр.
Не стосується ферм менше 500 голів.

Освітлення має бути не менше 20 лк. на рівні голови птиці.

Вентиляція має забезпечувати відповідну вологість (70%) при температурі на вулиці 10°C та рівень CO₂ не більше 3000 ppm, а рівень NH₃ не більше 20 ppm.

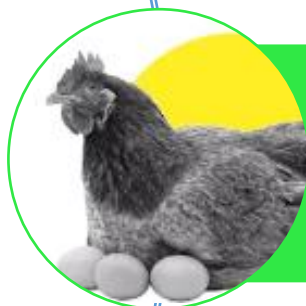
Не допускаються обрізання чутливих частин тіла. Виключення – дзьоб та кастрація, необхідна медична процедура із лікувальною метою.

Специфічні вимоги до благополуччя курки-несучки під час утримання

При утриманні в клітці: ширина не менше 30 см, нахил підлоги не більше 14%, внутрішня висота над корисною площею не менше ніж 45 см. В інших 20 см. Площа гнізда не входить у корисну площу клітки. Розмір дверцят достатній для вилучення дорослої курки без шкоди для неї. Площа на курку 750 см², а загальна площа клітки 2 м². Довжина сідала не менше 15 см на голову. Клітка має точилку та гніздо із шторою.

Не можна травмувати курей, але можна обрізати дзьоб у віці до 10 днів для запобігання канібалізму. Відстань від нижньої клітки до підлоги не менше 35 см.

У випадку вигульної системи лази розміром 35X40 см або більше. Площа вигулу має відповідати щільності посадки. Вигул обладнується укриттям від негоди та захист від наземних хижаків та хижої птиці.

Специфічні вимоги до благополуччя свиней під час утримання

Площа для утримання свиней в групах чітко в нормована за віком і становить від 0,15 до 1 м² на голову. Розмір лігва має забезпечувати лежання усіх тварин одночасно.

Площа підлоги для ремонтної свинки має бути 1,64м², а для свиноматки не менше 2,25 м² в групі. Якщо їх менше 6 площа має бути збільшена на 10%. Якщо більше 40 – зменшена на 10%. Отвори дренажної системи не мають перевищувати 15%.

Ширина щілин у підлозі чітко в нормована для поросят - 11мм, дорощування – 14мм, відгодівля - 18мм, ремонтні свинки - 20мм. Ширина планки між отворами: поросята та свині на дорощуванні – 50мм, свиноматки, відгодівля, свинки - 80мм.

Свині постійно мають доступ до соломи, сіна деревини, грибного компосту тощо. Утримання на прив'язі свиней заборонено. Шум не має бути вище 85 Дцбл.

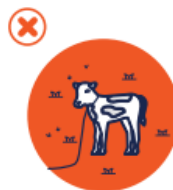
Специфічні вимоги до благополуччя телят при утриманні

- застосовують до господарств (потужностей), що утримують 10 і більше телят

телят молодше 8 тижнів необхідно утримувати з їхніми матерями або в індивідуальних боксах, які в перегородках мають отвори, що дають можливість телятам мати прямиий візуальний контакт з іншими телятами

заборонено утримання телят на прив'язі

телят віком старше 8 тижнів заборонено утримувати в індивідуальних боксах, крім випадків, коли це необхідно через поведінку теляти або для його лікування

достатній простір

норми площі для безперешкодного пересування кожного теляти, за умови утримання його у групі, мають становити для теляти живою масою:

менш як
150 кг

розміри індивідуального боксу: ширина – не менш як висота теляти в холці у стоячому положенні, довжина – не менш як довжина тіла теляти від кінчика носа до каудального краю сідничного бугра, помножена на коефіцієнт 1,1

від 150 кг
до 220 кг

220 кг і більше

Про затвердження Вимог до забезпечення благополуччя робочих тварин, що належать до родини коневих (Equidae)

На с/г роботи не допускають кобил за три місяці до жереблення та три місяці після.

Не можна змушувати працювати коней більше ніж 6 годин поспіль. А кожні 7 днів коні повинні отримувати 1-2 вихідних дні. Шлях за 6 годин роботи не повинен перевищувати 25 км.

Вагу навантаження для в'ючних тварин визначають із розрахунку коней 35% їх ваги, віслуків – 50%, мулів – 65%. Враховують стан доріг та рельєф місцевості.

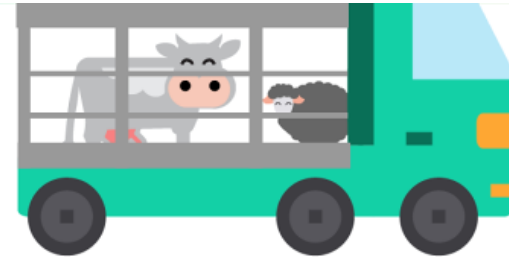
Після роботи кожна тварина має бути оглянута і у випадку травм, потертостей або наминок отримати ветеринарну допомогу.

Вимоги до благополуччя тварин під час транспортування

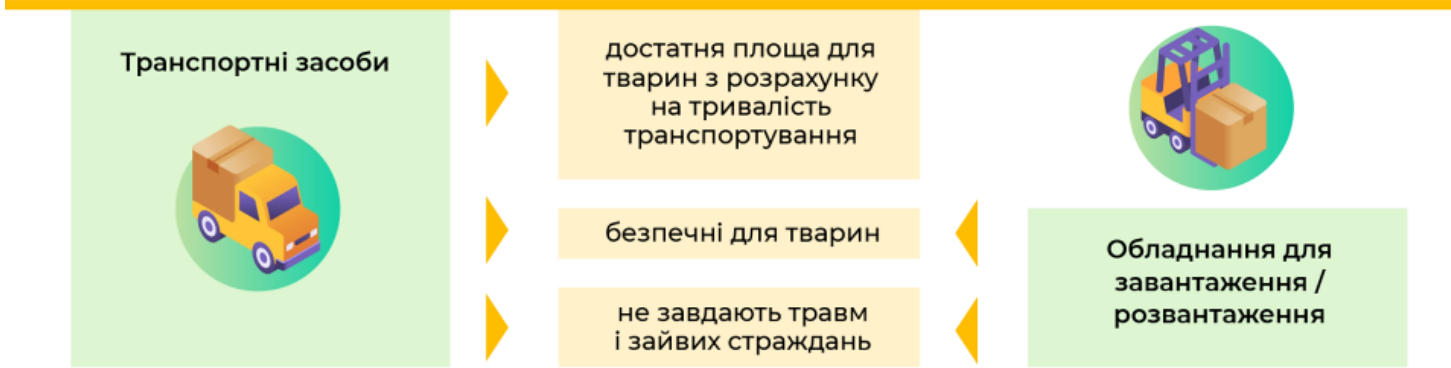

Транспортування тварин

- Не завдає травм і зайвих страждань тваринам
- Якомога швидко, без затримок
- Стан тварин – придатний для транспортування

Метод поводження з тваринами	Під час транспортування
виключає жорстокість	забезпечені природні потреби тварини
запобігає відчуттю тваринами зайвого страху та болю	напування/годівля/відпочинок – з інтервалами, кількість та якість яких відповідають особливостям різновиду та розмірам тварин

НАКАЗ Мінагрополітики від 29.08.2022 № 628

Про затвердження Вимог до забезпечення благополуччя тварин під час забою та умертвіння

ДАТА
ВВЕДЕННЯ
В ДІЮ

**або через рік після
скасування воєнного стану*

Під час забою

Основний принцип

не завдавати тваринам зайвого болю та страждань

Утримання тварин

належні теплові умови

в чистоті

захищені від падіння, ковзання,
фізичних ушкоджень

захищені від контакту з іншими
тваринами, що можуть спричинити
негативний вплив на їх благополуччя

Поводження з тваринами

відповідає типовій поведінці цих тварин

без ознак нетипової поведінки щодо цих тварин

Годівля та напування

періодичність відповідає природним
потребам цих тварин

ВИМОГИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТВАРИН ПІД ЧАС ЗАБОЮ ТА УМЕРТВІННЯ

ВИМОГИ ДО ПЕРСОНАЛУ що здійснює забій (умертвіння) тварин

особи, що здійснюють забій та умертвіння тварин (крім хутрових*) та супутні операції, повинні володіти **необхідними знаннями** щодо проведення забою, умертвіння та супутніх операцій

оператор ринку, що здійснює забій тварин, зобов'язаний забезпечити виконання **особами** таких операцій

- поводження з тваринами та догляд за ними перед знерухомленням
- знерухомлення тварин із метою оглушення або умертвіння
- оглушення тварин
- перевірка ефективності оглушення тварин
- накладання путових ланцюгів або навішування живих тварин
- знекровлення живих тварин
- забій тварин відповідно до релігійних обрядів

хутрові тварини

- **у присутності та під безпосереднім наглядом** особи, яка має свідоцтво (сертифікат)
- оператори ринку, що здійснюють забій, **інформують компетентний орган** про заплановане умертвіння
  - заздалегідь
  - у спосіб, що підтверджує отримання такого повідомлення

ВИМОГИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТВАРИН ПІД ЧАС ЗАБОЮ ТА УМЕРТВІННЯ

СТАНДАРТНІ ОПЕРАЦІЙНІ ПРОЦЕДУРИ

забій тварин та супутні операції здійснюють відповідно до **стандартних операційних процедур**

МІСТЯТЬ

- чіткі цілі
- переоблік осіб, відповідальних за впровадження та дотримання процедур
- порядок дій (процедури) та його опис
- критерії досягнення цілей (у т.ч. вимірювані критерії)
- порядок здійснення моніторингу та вимоги щодо ведення документації

оператор потужності,
що здійснює забій тварин

**розробляє
та впроваджує**

з урахуванням ризик-орієнтованого підходу

зобов'язаний надавати
стандартні операційні процедури,
запроваджені на підконтрольних
йому бійнях, на вимогу державного
ветеринарного інспектора

ВИМОГИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТВАРИН ПІД ЧАС ЗАБОЮ ТА УМЕРТВІННЯ

Не допускати

- невинновданого болю
- страждань
- стресу
- виснаження тварин

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ

**ТВАРИН УМЕРТВЛЯЮТЬ
ВИКЛЮЧНО ПІСЛЯ
ОГЛУШЕННЯ***

*не є обов'язковим, якщо

методи оглушення мають забезпечувати
непритомність та втрату чутливості до
моменту настання смерті

оператор ринку, що здійснює забій,
забезпечує регулярну перевірку
ефективності оглушення

на репрезентативній вибірці

- особами, відповідальними за оглушення
- іншим призначеним персоналом

**ЗАБІЙ ВІДПОВІДНО ДО
РЕЛІГІЙНИХ ОБРЯДІВ**

Відповідальні за забій
систематично перевіряють

відсутність ознак притомності
або чутливості

*перед вивільненням з обладнання
для знерухомилення*

відсутність ознак життя

*перед білуванням (забілюванням)
або ошпарюванням туш*

ВИМОГИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТВАРИН ПІД ЧАС ЗАБОЮ ТА УМЕРТВІННЯ

ВИМОГИ ДО РОБОТИ БОЄНЬ

**ОПЕРАТОР РИНКУ,
що здійснює забій тварин**

забезпечує відповідність підконтрольних боєнь положенням
Вимог щодо планування, конструкції та обладнання

зобов'язаний отримати **експлуатаційний дозвіл**

запроваджує та здійснює **моніторинг ефективності оглушення**
• **періодичність** визначається з урахуванням основних
факторів ризику

*наприклад, зміна видів забійних тварин або
їх розмірів, режиму роботи персоналу тощо*

призначає **відповідальну особу з питань благополуччя тварин**
на бійнях, що мають **проектну потужність забою**

**ВІДПОВІДАЛЬНА ОСОБА
з питань благополуччя тварин**

забезпечує
дотримання **Вимог**

здійснює **моніторинг**
ефективності оглушення тварин

є уповноваженою

- вимагати від персоналу бійні вчинення **коригувальних заходів**
- перевіряти стан виконання коригувальних заходів

- > 5 000 умовних голів на рік
- > 2 000 000 голів свійської птиці на рік
- > 30 000 кролів на рік

Баланс взаємопов'язаних речей

Гігієна виробничих практик, персоналу, тварин. Миття дезінфекція.

Біобезпека, епізоотичне благополуччя, профілактика хвороб.

Рівень загального благополуччя тваринництва

Помірковане використання антимікробних засобів. Борьба із антибіотикорезистентністю

Вчимося балансувати!

Вільний вигул тварин. Безкліткове утримання.

Оцінка впливу на довкілля. Подрібнення потужностей.

ДЯКУЄМО/Thank you

